

انتشار اوراق مالی اسلامی

سیدروح الله حسن پور سوق

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

انتشار اوراق مالی اسلامی

تالیف:

سیدروح اللہ حسن پور سوق

کارشناسی ارشد حسابداری

انتشارات موجک

سرشناسه: حسن پور سوق، سید روح الله، ۱۳۶۰-

عنوان و نام پدید آور: انتشار اوراق مالی اسلامی / تالیف سید روح الله حسن پور سوق.

مشخصات نشر: تهران: انتشارات موجک، ۱۴۰۰.

مشخصات ظاهری: ۹۶ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۹۴-۴۲۴-۸

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

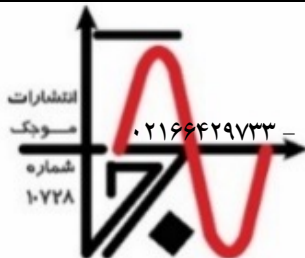
موضوع: اوراق بهادار اسلامی -- نمونه پژوهی

موضوع: * Securities, Islamic -- Case studies

رده بندی کنگره: BP ۱۹۸/۶

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۳۷۹

شماره کتابشناسی ملی: ۸۷۷۲۴۴۴

انتشارات موجک

واتساپ: ۰۹۳۶۳۰۳۱۲۵۸ کانال: telegram.me/mojak1

تلفن مرکز بخش: ۰۲۶۳۲۷۰۵۳۱۸ - ۰۲۶۳۲۷۲۱۸۱۹ - ۰۲۱۶۶۱۲۷۵۹۳ - ۰۲۱۶۶۴۲۹۷۳۳

ایمیل: mojakpublication@yahoo.com

سایت: www.mojak.ir

عنوان: انتشار اوراق مالی اسلامی

تالیف: سید روح الله حسن پور سوق

مشخصات ظاهری: ۹۶ صفحه، قطع وزیری

چاپ اول: بهار ۱۴۰۱، تیراژ: ۵۰۰ جلد

قیمت: ۶۸۰۰۰۰ ریال، شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۹۴-۴۲۴-۸

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر برای انتشارات موجک محفوظ است. هیچ شخص حقیقی و حقوقی حق

چاپ و تکثیر این اثر را به هر شکل و صورت اعم از فتو کپی، چاپ کتاب و ... را ندارد. متخلفین به موجب

بند ۵ ماده قانون حمایت از ناشرین تحت پیگرد قانونی قرار می گیرند.

فہرست مطالب

صفحہ

عنوان

۱	پیش گفتار.....
۳	فصل اول: کلیات.....
۳	۱-۱ تشریح موضوع کتاب.....
۶	۲-۱ اہمیت موضوع.....
۷	۳-۱ اہداف.....
۷	۴-۱ تعاریف نظری.....
۸	۵-۱ مدل مفہومی.....
۹	فصل دوم: اوراق صکوک.....
۹	۱-۲ تعریف صکوک.....
۱۰	۲-۲ تاریخچہ صکوک.....
۱۱	۳-۲ سیستم انتشار اوراق صکوک.....
۱۳	۴-۲ انواع اوراق صکوک.....
۱۳	۱-۴-۲ اوراق اجارہ.....
۱۵	۲-۴-۲ اوراق مرابحہ.....
۱۵	۳-۴-۲ اوراق رهنی.....
۱۶	۴-۴-۲ اوراق استصناع.....
۱۶	۵-۴-۲ صکوک مشارکت.....

- ۱۷..... ۶-۴-۲ اوراق مضاربه
- ۱۸..... ۷-۴-۲ اوراق جعاله
- ۱۸..... ۸-۴-۲ اوراق مشتقه
- ۱۹..... ۵-۲ مقایسه اوراق صکوک با اوراق قرضه‌های معمول

فصل سوم: روش‌های تامین مالی ۲۳

- ۲۳..... ۱-۳ تامین مالی پروژه‌های طرح‌های عمرانی
- ۲۵..... ۲-۳ انواع روش‌های تامین مالی داخلی
- ۲۶..... ۱-۲-۳ وام
- ۲۶..... ۲-۲-۳ اجاره به شرط تملیک
- ۲۶..... ۳-۲-۳ فروش اقساطی
- ۲۶..... ۴-۲-۳ مشارکت در سرمایه
- ۲۷..... ۵-۲-۳ تسهیم سود
- ۲۷..... ۶-۲-۳ خطوط اعتباری
- ۲۷..... ۷-۲-۳ استصناع
- ۲۷..... ۸-۲-۳ کمک فنی
- ۲۸..... ۳-۳ انواع روش‌های تامین مالی خارجی روش‌های قرضی (استقراضی)
- ۲۹..... ۴-۳ تامین مالی شرکتی

فصل چهارم: تامین مالی پروژه‌ای ۳۱

- ۳۱..... ۱-۴ معرفی روش تامین مالی پروژه‌ای
- ۳۳..... ۲-۴ فاینانس
- ۳۴..... ۳-۴ یوزانس
- ۳۵..... ۴-۴ تفاوت روش فاینانس با روش یوزانس
- ۳۵..... ۵-۴ خطوط اعتباری

- ۳۵..... ۶-۴ وام‌های بین‌المللی
- ۳۵..... ۷-۴ تفاوت روش فاینانس با روش وام‌های بین‌المللی
- ۳۶..... ۸-۴ ساخت، بهره‌برداری، واگذاری
- ۳۷..... ۱-۸-۴ ساخت، بهره‌برداری، مالکیت
- ۳۷..... ۲-۸-۴ ساخت، اجاره، انتقال
- ۳۷..... ۳-۸-۴ ساخت، اجاره، بهره‌برداری
- ۳۷..... ۴-۸-۴ طراحی، ساخت، بهره‌برداری، نگهداری
- ۳۷..... ۵-۸-۴ احیاء، بهره‌برداری، انتقال
- ۳۸..... ۶-۸-۴ احیاء، بهره‌برداری، مالکیت

۳۹..... فصل پنجم: روش‌های سرمایه‌گذاری

- ۳۹..... ۱-۵ روش‌های غیرقرضی (سرمایه‌گذاری)
- ۳۹..... ۲-۵ سرمایه‌گذاری خارجی
- ۴۰..... ۳-۵ سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی
- ۴۱..... ۴-۵ انواع روش‌های سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی
- ۴۱..... ۵-۵ سرمایه‌گذاری غیرمستقیم خارجی
- ۴۲..... ۶-۵ معاملات جبرانی
- ۴۲..... ۷-۵ مهم‌ترین روش‌های معاملات جبرانی
- ۴۳..... ۸-۵ قراردادهای بیع متقابل
- ۴۳..... ۹-۵ مشکلات موجود در اجرای تامین مالی پروژه‌ها در ایران
- ۴۴..... ۱۰-۵ تعیین ۳ منبع تامین مالی برای پروژه‌های عمرانی
- ۴۴..... ۱۱-۵ جدی شدن وظایف دستگاه‌ها در اجرای پروژه‌های عمرانی با قراردادهای PPP
- ۴۵..... ۱-۱۱-۵ بودجه کل کشور
- ۴۵..... ۲-۱۱-۵ تامین مالی توسط بخش خصوصی و تعاونی
- ۴۵..... ۳-۱۱-۵ دارایی‌های دستگاه‌های اجرایی

- ۱۲-۵ وظایف و حدود اختیارات دستگاه‌های اجرایی در آیین نامه جدید هیئت وزیران ۴۶
- ۱۳-۵ در نظر گرفتن مشوق‌هایی برای دستگاه اجرایی و بخش خصوصی ۴۷

فصل ششم: اوراق اجاره (صکوک اجاره) ۴۹

- ۱-۶ فرایند تامین مالی از طریق انتشار اوراق اجاره (صکوک اجاره) ۴۹
- ۲-۶ ارکان اوراق اجاره ۵۳
- ۳-۶ طراحی مدل‌های عملیاتی انتشار انواع اوراق اجاره ۵۷
- ۱-۳-۶ اوراق اجاره تامین دارایی ۵۷
- ۲-۳-۶ اوراق اجاره تامین نقدینگی ۵۸
- ۳-۳-۶ اوراق اجاره رهنی ۵۸
- ۴-۳-۶ اوراق اجاره شرکت‌های لیزینگ ۵۹
- ۴-۶ فقه اوراق اجاره تامین دارایی ۶۰
- ۵-۶ فقه اوراق اجاره تامین نقدینگی ۶۰

فصل هفتم: پیشنهاد انتشار اوراق مالی اسلامی ۶۳

- ۱-۷ پیشنهاد داخلی ۶۳
- ۲-۷ پیشنهاد خارجی ۶۷

فصل هشتم: مطالعه موردی ۶۹

- ۱-۸ روش پژوهش ۶۹
- ۱-۱-۸ طبقه بندی بر اساس هدف ۶۹
- ۲-۱-۸ طبقه بندی بر اساس روش ۷۰
- ۲-۸ روش و ابزار گردآوری داده‌ها و اطلاعات ۷۱
- ۳-۸ پرسشنامه ۷۲
- ۴-۸ روایی و پایایی پرسشنامه ۷۳

۷۵..... ۵-۸ جامعه و نمونه آماری

فصل نهم: یافته‌ها ۷۷

۷۷..... ۱-۹ یافته‌های توصیفی

۷۸..... ۲-۹ بیان مدل

۷۹..... ۳-۹ برآورد مدل

۸۰..... ۴-۹ تحلیل عاملی تاییدی متغیرها

۸۲..... ۵-۹ مدلسازی معادلات ساختاری

۸۳..... ۶-۹ بررسی برازش مدل ساختاری و قدرت پیش‌بینی مدل

۸۴..... ۷-۹ روایی واگرا

۸۵..... ۸-۹ پایایی پرسشنامه

۸۶..... ۹-۹ بررسی روایی

۸۸..... ۱۰-۹ آزمون فرضیه‌ها

فصل دهم: جمع‌بندی ۹۱

۹۱..... ۱-۱۰ نتیجه‌گیری

۹۲..... ۲-۱۰ پیشنهادها

منابع ۹۳

۹۳..... منابع فارسی

۹۵..... منابع انگلیسی

پیش‌گفتار

تامین کسری بودجه در کشورهایی همچون ایران که به علت نقص زیربنای نهادی و اقتصادی کمتر توان اخذ درآمدهای مالیاتی را دارند و یا آنکه توان لازم را دارند اما به علت نشست اقتصاد در قوس رکودی، چشم انداز مثبتی از جمع‌آوری درآمدهای مالیاتی وجود ندارد، تنها به یک راه‌حل آسان و البته پرهزینه ختم می‌شود: استقراض دولت از نظام بانکی. برای ممانعت از رجوع مکرر دولت به این راه‌حل پرهزینه و تورم‌زا بایستی به بررسی و طراحی ابزارهای مالی مشروع، سهل‌الاجرا و کاربردی جهت تامین مالی کسری بودجه دولت روی آورد. با توجه به الزام ابزارهای مالی قابل کاربرد در کشور به تبعیت از اصول حقه شریعت اسلامی، نمی‌توان در این مسیر از ابزارهای اقتصاد متعارف همچون اوراق قرضه دولتی استفاده نمود. از آنجاکه طرح‌های عام‌المنفعه و عمرانی در تابع مخارج دولت سهم مهمی را به خود اختصاص داده‌اند، استفاده از اوراق بهادار اسلامی برای تامین مالی این دسته از طرح‌ها به عنوان یک راه کار جهت تامین کسری بودجه دولتی قابل تصور است. با نگاهی به ادبیات مالی اسلامی در می‌یابیم که اوراق بهادار اسلامی از جمله ابزارهایی هستند که می‌توان کاربردپذیری آنان را در تامین مالی کسری بودجه دولت در بخش طرح‌های تملک‌داری‌های سرمایه‌ای مورد مطالعه و پژوهش قرار داد (آئینی، ۱۳۸۹).

استان کهگیلویه و بویراحمد در اجرای طرح‌های عمرانی با مشکل نقدینگی و تاخیر در اجرا و بهره‌برداری از پروژه‌ها روبرو است. اما به رغم پیش‌بینی انتشار اسناد خزانه اسلامی در قوانین بودجه سنواتی کشور هنوز این احکام به مرحله اجرا نرسیده و عملکردی در سال‌های گذشته مشاهده نشده است. بنابراین با توجه به این که استفاده از اسناد خزانه اسلامی به شیوه پیشنهادی دولت در بودجه سنواتی غیرقابل اجرا و در صورت اجرا پرهزینه است، روش جایگزینی برای انتشار اسناد خزانه اسلامی به منظور تامین مالی اجرای طرح‌های تملک‌داری‌های سرمایه‌ای پیشنهاد شده است. سؤال اصلی در این کتاب این است که آیا استفاده از اسناد خزانه اسلامی برای تامین مالی کوتاه مدت

طرح‌های عمرانی ممکن است و در صورت مثبت بودن پاسخ شیوه عملیاتی آن چگونه است؟ فرضیه این است که می‌توان با انتشار اسناد خزانه اسلامی در ابتدای سال مشکل کمبود اعتبار برای اجرای طرح‌های تملک‌داری‌های سرمایه‌ای (عمرانی) را به خصوص در نیمه اول سال تا حدودی زیادی مرتفع کرد. تجربه درج احکام در بودجه‌های سنواتی نشان می‌دهد که هر چند اسناد خزانه‌ای تاکنون به فروش نرفته اما در صورت فروش این اسناد (به شیوه پیشنهادی در بودجه) مشکلات بیشتری به دولت تحمیل شده و دولت در سال‌های آتی با حجم بسیار زیادی از بدهی به پیمانکاران بخش خصوصی و افزایش قیمت تمام شده اجرای طرح‌های تملک‌داری‌های سرمایه‌ای روبرو خواهد بود. اما با روش پیشنهادی در این کتاب ضمن تامین اعتبار کافی برای اجرای طرح‌ها و پروژه‌های عمرانی از مشکلات گفته شده نیز جلوگیری می‌شود.

شیوه سازماندهی کتاب حاضر به صورت زیر می‌باشد.

فصل اول: کلیات

فصل دوم: اوراق صکوک

فصل سوم: روش‌های تامین مالی

فصل چهارم: تامین مالی پروژه‌ای

فصل پنجم: روش‌های سرمایه‌گذاری

فصل ششم: اوراق اجاره (صکوک اجاره)

فصل هفتم: پیشینه انتشار اوراق مالی اسلامی

فصل هشتم: مطالعه موردی

فصل نهم: یافته‌ها

فصل دهم: جمع‌بندی

در پایان، بر خود لازم می‌دانم که از همه عزیزان و بزرگوارانی که در مراحل گوناگون آماده‌سازی این کتاب بنده را یاری نموده‌اند، صمیمانه تقدیر و تشکر نمایم.

سیدروح الله حسن پور سوق

بهار ۱۴۰۱

Issuance of Islamic Financial Securities

Seyed Ruhollah Hassanpour Souq

تامین کسری بودجه در کشورهایی همچون ایران که به علت نقص زیربنای نهادی و اقتصادی کمتر توان اخذ درآمدهای مالیاتی را دارند و یا آنکه توان لازم را دارند اما به علت نشست اقتصاد در قوس رکودی، چشم انداز مثبتی از جمع آوری درآمدهای مالیاتی وجود ندارد، تنها به یک راه حل آسان و البته پرهزینه ختم می شود: استقراض دولت از نظام بانکی. برای ممانعت از رجوع مکرر دولت به این راه حل پرهزینه و تورمزا بایستی به بررسی و طراحی ابزارهای مالی مشروع، سهل الاجرا و کاربردی جهت تامین مالی کسری بودجه دولت روی آورد. با توجه به الزام ابزارهای مالی قابل کاربرد در کشور به تبعیت از اصول حقه شریعت اسلامی، نمی توان در این مسیر از ابزارهای اقتصاد متعارف همچون اوراق قرضه دولتی استفاده نمود. از آنجاکه طرح های عام المنفعه و عمرانی در تابع مخارج دولت سهم مهمی را به خود اختصاص داده اند، استفاده از اوراق بهادار اسلامی برای تامین مالی این دسته از طرح ها به عنوان یک راه کار جهت تامین کسری بودجه دولتی قابل تصور است. با نگاهی به ادبیات مالی اسلامی در می یابیم که اوراق بهادار اسلامی از جمله ابزارهایی هستند که می توان کاربردپذیری آنان را در تامین مالی کسری بودجه دولت در بخش طرح های تملک دارایی های سرمایه ای مورد مطالعه و پژوهش قرار داد.

